

מסורת הש"ס

השותפין פרק ראשון בבא בתרא

י.

עין משפט
גרי מצוה

א א מיימי פיי סהלי
ממנת עניי ה' ג סמג
פסי קס טופיע ירי סי'
רמו ספיק א:
אז ב מיי סם ה' טו
[אופיע' לחי סי' גג
פני' ו' טופיע ירי סי'
רמו פני' י:

רבינו גרשום

צדקה זו עושר שיהיה
לו נכסיו ועושר שינשע
מהם צדקה: כבוד. וזו
אגרה שכליל שיועד לזרוע
באגרות מכבדין אותו: יש
לו לבעל הרין. יצר הרע
להשיבך ולהטותך ולומר
לך: ועכשיו אי אתם עושין
רצונו של מקום. לפי
שאתם כבולות ואי אתם
יכולים לקיים כל המצוות:
עניים מרודים שגדים
מכיו אדם ששללו: איכי
השקא נפלי. הייתי
נידון שסקילה כדאמר בית
הסקילה היה נבזה כי
קומתו (מנהרין מה).
וכסובי עבדות כוכבים
הכסובי נדברי' (ו) וסקלתם
באבני זכחו: ופרקליטין.
מלמד טניורא: כי
אספתי את שלומי שכליל
שאנני עושים לא חסד
ולא רחמים. הא עושין
ייתה להם שלום גדול:
מפסעו. עשוהו רך: אני
בצדק. שאשעה צדקה
מתחילה והדר אחזה מן

ואיזו שמצלת מפיחה משונה נותנה
ואינו יודע למה נותנה. וז"ל
אדרבה זלמ שהיו מלוה רבה היה
לה להליל מדינה של גיהנם שהוא רע
ציומר ואומר ר"י דרוז דברים אין
עומדין לאדם בעולם הזה אלא לאחר
מימה ובעולם הזה אין עומדין לאדם
אלא ממות גדולות דמקני (קדושין דף
לז: ט) אלו דברים שאדם אוכל מפיומו
בעולם הזה והקני קיימת לעולם הנצח
לכן קאמר דאפילו ממימה משונה
דעו בעולם הזה מללל:
אלא

ימצא חיים בעלי עושר דכתיב בעלי
אגדה דכתיב וכבוד כתיב הכא וכבוד וכתוב
התם וכבוד חכמים ינחלו תניא היה רבי
מאיר אומר יש לו לבעל הרין להשיבך
ולומר לך אם אלהיכם אוהב עניים הוא
מפני מה אינו מפרנסן אמור לו כדי שניצול
אנו בהן מדינה של גיהנם וזו שאלה שאל
טורנוסרופוס הרשע את ר"ע אם אלהיכם
אוהב עניים הוא מפני מה אינו מפרנסם
א"ל כדי שניצול אנו בהן מדינה של גיהנם
א"ל [אדרבה] זו שמחייבתן לגיהנם אמשול
לך משל למה הדבר דומה למלך בשר ודם
שכעס על עבדו וחבשו בבית האסורין וצוה עליו שלא
להשקותו והלך אדם אחד והאכילו והשקהו כששמע
המלך לא כועס עליו ואתם קרוין עבדים שנאמר
כי לי בני ישראל עבדים אמר לו ר"ע אמשול
לך משל למה הדבר דומה למלך בשר ודם שכעס
על בנו וחבשו בבית האסורין וצוה שלא להאכילו
ושלא להשקותו והלך אדם אחד והאכילו
והשקהו כששמע המלך לא דורון משגרו לו ואנן
קרוין בנים דכתיב יבנים אתם לה' אלהיכם
אמר לו אתם קרויים בנים וקרוין עבדים בזמן
שאתם עושין רצונו של מקום אתם קרוין
בנים ועכשיו אין אתם עושין רצונו של מקום
אמר לו הרי הוא אומר תביא פרום לחמך
ועניים מרודים תביא בית אימתי עניים
מרודים תביא בית האידנא וקאמר הלא פרום
לרעב לחמך: דרש ר"י ברבי שלום כשם
שמונותיו של אדם קצובין לו וזה ועניים
מרודים תביא בית *כי הא דבני אחתיה דרבן
יוחנן בן זכאי הוא בחילמא דבעו למיחסר
שבע מאה דינרי עשינהו שקל מינייהו לצדקה
(ב) פוש גבייהו שיבסר דינרי כי מטא מעלי
יומא דכיפורי שדור דבי קיסר נקטינהו אמר
להו רבן יוחנן בן זכאי לא תרחלון שיבסר
דינרי גביכו שקלינהו מיניכו אמרי ליה מנא
ידעת אמר להו חלמא הואי לכו א"ל ואמאי
לא אמרת לן [הניתבינהו] אמר להו אמינא
כי היכי דתעברו מצוה לשמה רב פפא הוה סליק
בדרגא אישתמיט כרעיה בעי למיפל (א) אמר
השתא כן איחייב מאן דסני לן כמחללי שבתות
ועכוברי עבודת כוכבים א"ל חייא בר רב
מדפתי לרב פפא שמא עני בא לידך ולא
פרנסתו (א) דתניא רבי יהושע בן קרחה אומר
א"ל כל המעלים עניו מן הצדקה כאילו עובד
עבודת כוכבים כתיב הכא *השמר לך פן
יהיה דבר עם לבבך בליעל וכתוב הן
יצאו אנשים בני בליעל מה להלן עבודת
כוכבים אף כאן עבודת כוכבים תניא
א"ר אלעזר בר' יוסי כל צדקה וחסד שישאל
עושים בעולם הזה שלום גדול ופרקליטין
גדולין בין ישראל לאביהן שבשמים שנאמר
*כה אמר ה' אל תבא בית מרוח ואל תלך
לספור ואל תנוד להם כי אספתי את שלומי
מאת העם הזה [וגו' את] החסד ואת
הרחמים חסד זו גמילות חסדים רחמים זו
צדקה תניא אומר גדולה צדקה שמקרבת את
הגאולה שנאמר *כה אמר ה' שמורו משפט
ועשו צדקה כי קרובה ישועתי לבא וצדקתי
להגלות הוא היה אומר עשרה דברים קשים
נבראו בעולם הר קשה ברול מחתכו ברול
קוה (א) אור מפעפעו אור קשה מים מכבין
אורו מים קשים עבים סובלים אותן עבים
קשים רוח מפורת רוח קשה גוף סובלו
גוף קשה פחד שוכרו פחד קשה יין מפיגו
יין קשה שינה מפכתו ומיחה קשה (ב) מכולם
[וצדקה מצלת מן המיתה] דכתיב *וצדקה
תציל ממות דרש רבי דוסתאי ברבי ינאי בוא
וראה שלא כמדת הקב"ה מדת בשר ודם
מדת בשר ודם מביא דורון גדול למלך ספק
מקבלין אותו הימנו ספק אין מקבלין אותו
הימנו [ואם תמצא לומר מקבלים אותו
ממנו] ספק רואה פני המלך ספק אינו רואה
פני המלך והקדוש ברוך הוא אינו כן אדם
נותן פרוטה לעני וזכה ומקבל פני שכינה
שנאמר *אני בצדק אחזה פניך אשבעה
בהקין תמונתך רבי אלעזר ר"היב פרוטה
לעני והדר מצלי אמר (א) דכתיב אני בצדק
אחזה פניך מאי אשבעה בהקין תמונתך
אמר רב נחמן בר יצחק אלו תלמידי חכמים
שמנדיין שינה מעיניהם בעולם הזה והקב"ה
משביען מזיו השכינה לעולם הבא א"ר יוחנן
מאי דכתיב *מלוה ה' תונן דל אלמלא מקרא
כתוב אי אפשר לאומרו כביכול *ועבד ליה
לאיש מלוה א"ר חייא בר אבא רבי יוחנן
(רמי) כתיב *לא יועיל הון ביום עברה
וצדקה תציל ממות שתי צדקות הללו למה
אחת שמצילתו ממותה משונה ואחת שמצילתו
מדינה של גיהנם ההוא דכתיב ביה עברה
היום ההוא ואי זו היא שמצילתו ממותה
משונה נותנה

ימצא חיים. וכתיב גבי חכמה כי מולאי מלא חיים: בעלי אגדה. מתוך שהן דרשנין ומוספין את הלך הכל מכבדין אותם: לבעל הרין. רשע או עובד כוכבים: להנלל אנו כהן כו'. שהצדקה מללל מגיהנם כדאמרין לקמן בשמעתין: שמונותיו של אדם. שכן שיחפרנס ממנו: חסרונוסיו. הפסד שנעמד להפסיד: וזכר. לנחל טוב יתן אותו חסרון לעניים: חוה [לסוף] כחלמא. כמולאי (א) יה"כ: דכעו מחסר שבע מאה דינרי. נאומה שנה: שקיל לדקה מינייהו. כל השנה היה כופין דבדברים וגוזה מהן לדקה: פש גבייהו. ערב ראש השנה שיבסר דינרי שלא נתנו לדקה משבע מאה דינרי: לא מרחלו. למיפקד יומי: אמאי לא אמרם לן. ממחלה שכן חלמתי והיינו נותנין טולן: השפטא כן. אט נפלת: איחייב מאן דסני לך. אן כלדס שמולה קללתו נחביו: מחללי שבע ועוכדי עבודת כוכבים. כמקילה ואמר מר (כמונות דף ל: ג) מי שנחייב סקילה או נופל מן הגג או מיה דורסתו דדמי למקילה דמתן (ופנהרין דף מה). בית הסקילה היה גבוה שמי קומות וכו': מרקליטין. מלילי יושר [של מלאכי השרת]: כי אספתי את שלומי מאס העם סוס. ומיה השלוס את החסד ואת הרחמים שהיו רגילין לעשות: מפפעו. מרככו: הגוף סובלו. [כל הגוף] מלא רוח: ואני נדק. נחמלה ואח"כ אחזה פניך כמפלה: אשבעה כהקין סמונתך. נשכר הקילה אשבע ממונתך: מלוה ה' תונן דל. המון דלויס נעשה מלוה להקב"ה וכתיב ועבד ליה לאיש מלוה [משלי כג]: ואיזו היא לדקה המללל מדינה של גיהנם. כלומר אחי מן המקראות הללו מדבר מדין של גיהנם אותו שכתבו לא יועיל הון ביום עברה: נותנה

(א) [חופס] פלה פירן כמות
פח. (ב) [חופס] פלה פירן.
(ג) [מילקוט וכפיי לילא] היני
אמר ר"ח ב"א אר"י.

1 תורה אור השלם
כבוד חכמים ינחלו
וכסילים מורים קלון:
משלי ג לה
2 כי לי בני ישראל עבדים
עבוד הם אשר הרצאתי
אתם מארץ מצרים אני י'
אלהיכם ויקרא בה נה
3 כיום אחת לך אלהיכם
אל תתדורו ולא תישטו
קרחה בין עיניכם למות:
דברים יו ט ז
4 והלא פרס קרוב לזרעך
העבים מרודים תביא בית
עני: עניס וספיתו
וכמקור לא תעלעל:
ישעיהו ח ג
5 השערן לך פן יהיה דבר
עם לבבך בליעל לאמר
קרחה שנה השבע שנת
השמיטה וזרעה עניס בארץ
האביב ולא תתן לו וקרא
עליך אל ה' וקרה בך
החטא:
דברים טו ט ז
6 ונצאו אנשים בני בליעל
מקרב וידיחו את שובי
עירי לאמר נלכה ונעבדה
אל אלהים אחרים אשר לא
ידעתם:
דברים יז ט ז
7 כי בה אמר ה' אל תבוא
בית מרוח ואל תלך לספור
ואל תנוד להם כי אספתי
את שלומי מאת העם הזה
נאם ה' את יהודה ואת
ירושלים:
ימיהו טו א
8 כי אמר ה' שמורו משפט
ועשו צדקה כי קרובה
ישועתי לבוא וצדקתי
להגלות:
ישעיהו ג א
9 לא יועילו אוצרות רשע
וצדקה תציל ממות:
משלי יב ט
10 אני בצדק אחזה פניך
אשבעה בהקין תמונתך:
תהלים יו ט
11 מלוה ה' תונן דל ונמלו
מישלי יז ז
12 עשירי ברושים ימשול
ועבד ליה לאיש מלוה:
משלי כג ז
13 לא יועיל הון ביום
עברה וצדקה תציל
ממות:
משלי יד א
14 יום עברה היום והוא
יום צרה ומצוקה יום שאה
ימשיאה יום חשך ואפלה
יום ענו וערפול:
ספריה ט ט א

גיליון הש"ס
נביא כי הא בני אחיה.
וכסין זה אחי נתפרס רבה
יקרא פרס לן בני אחיה
דרש"י:

הגות הב"ח
(א) נביא פש גבייהו פלי
יחתי ר נחמק: (ב) שם שפי
למיטל חלש דעתיה אמר
אשבעה: (ג) שם כחל קשה
אש מפפעו אש קשה
מים: (ד) שם ומימה אש קשה
(ה) מלולס חותם ויבי סוף
משינה: (ו) שם ויבד מלל
אמר כתיב מלל אמת ד'
נחמק: (ז) רש"י ד"ס חס
למי כחלמא מללל ראש
השנה ה"ס: